

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	6 for. 20 kr.
" pol leta	3 " 20 "
" četert leta	1 " 70 "
" mesec	— " 60 "
Po pošti:	
Za celo leto	7 for. 50 kr.
" pol leta	3 " 80 "
" četert leta	2 " — "
" mesec	— " 70 "

SLOVENEK.

Oznaniła.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

St. 48.

V Celovcu v saboto 16. junija 1866.

Tečaj 12.

VABILO.

Kolo časa se hitro vrti, spet je pol leta pri kraju in s koncem tega meseca nastaja spet doba novega naročevanja. Zatorej vse č. gg. naročnike, kateri so se za prvo polletje l. 1866 bili naročili, prijazno vabimo in lepo prosimo, naj svojo naročbo ponovijo tudi za prihodnjico in vsaj do konca tekočega meseca pošljejo v frankiranih pismih naročnino svojo. Imenitni, zelo imenitni časi stojé nam pred durmi: z notrej se naša država snuje in uravnjuje po novih pravilih, po pravilih septemberskega manifesta, — zunej nam žuga kervava vojska od več strani. Vse tudi nam Slovencem sega do živega, — zatorej pa tudi noben slovensk rodoljub ne more biti brez časnika. Slovensk rodoljub si bode pa naročeval in tako podpiral pred vsem drugim slovenske časnike, med ktere spada tudi naš „Slovenec.“

Veseli nas in serčno se zahvaljujemo, da najde časnik naš toliko prijateljev in podpornikov med Slovenci po vseh deželah naših, — pa tudi povedati moramo, da ne gledamo niti na trud niti na čas niti na denar, da le svoj časnik vredujemo, da spolnuje dolžnosti svoje.

Vsak list donáša izviren vvodni ali poučni članek, — dalje več dopisov iz vseh pokrajin, po katerih se glasi mili naši jezik slovenski, — tudi raznih novic, posebno o vojskih zadevah, polno torbico, — slednjič še zanimivih drobtin mnogoverstne baže, — z eno besedo: „Slovenec“ je tako vredovan, da ni treba nikomur zraven njega še imeti in plačevati kakega družega časnika: kdor „Slovenca“ prebira, zve vse, kar se po svetu godi, — in vse to pripoveduje „Slovenec“ v tako domačej besedi, da jo lahko razumeva vsak tudi najpriprostejši človek, pa za tako nizko ceno, da jo premore vsak tudi najbornejši kmetič.

Znano je tudi našim gg. naročnikom, da se deržimo zlatih besed: „Vsakemu svoje“, — ne dražimo nobenega naroda in ne kratimo nikomur njegovih pravic, pa tudi terdno stojimo za Slovence in branimo njihove pravice, naj si bodi tudi marsikomu neljubo in neprijetno. Mi ne gledamo na osebo, gledamo le na reč samo, pravica paretica naj se godi in sliši navzgor in navzdol, ako ravno se tudi nad nami spolnjuje stari pregovor: „Kdor resnico gode, dobi gosli za užesa“, — ljudje, katerim je pravica in resnica čez vse, nas vendar ne bojo zapustili. In takih ljudi je — hvala Bogu! — dosti med nami Slovenci. Zatorej nastopimo polni upanja in veselja drugo polletje, pričakujemo od vseh strani denarne in duševne podpore.

Gospodje dopisovalci in pomaganci, ne zapustite nas in naznanjajte nam pridno in hitro, kar se po naših krajih godi bolj imenitnega! Vi pa, gospodje naročniki, ostanite nam zvesti vi sami in prizadevajte si, o pravih priložnostih svojim prijateljem in sosedom priporočevati „Slovenca“ in najemati novih naročnikov. Tako bode število dopisovalcev in naročnikov narastlo pa morebiti že s prihodnjim mesecem nastopi tista

srečna doba, da moremo „Slovenca“ na svitlo dajati trikrat na teden, kar bi nam bilo najslajše veselje in najobilniše plačilo za vse žrtve in siliosti naše.

Slovenci! v svojih rokah imate „Slovenca“, deželni vaši zbori malo marajo za vas in pravice vaše, — nemški časniki imajo večidel le grenkih, terdih in lažnjivih besedi za vas: „Slovenec“ pa je in bode čisto vaš prijatelj, varh in zagovornik! Vreden je vaše prijaznosti in podpore.

Zatorej slovenski rodoljubi, pomagajte! „Slovenec“ velja za pol leta po pošti 3 gld. 80 kr. za četert leta 2 gld.

V Celovcu 13. junija 1866.

Vredništvo.

Avstrija in njeni zavezniki.

Mislili smo, da pojde Avstrija naša na konferencijo v Pariz, iskat si prijateljev in zaveznikov. Dobro da ni šla na tako konferencijo, kjer ne gre za resnico in pravico, timveč kjer se za mizo vsede le laž, zvijača, krivica in roparija. Pa kaj bo, ko nas čakajo hudi časi in velike nevarnosti, — mi pa stojimo in ostanemo le sami brez vsega prijatla in zaveznika?

Mi pa vendar le pravimo, da je dobro in modro, da Avstrija ni šla na tako konferencijo, — prijateljev in zaveznikov jej ne bode manjkalo: pravica ima svojo moč! Ozmimo se malo po svetu in preglejmo, kje so prijatli in zavezniki naši?

Da nam Pruska in Talijanska niste dobri in prijazni, ni nam treba dolgo dokazovati: obe te državi bi našo Avstrijo najrajši v žlici vode vtopile.

Francoska se dela, kakor da pri vojski ne poreče ne bev ne mev, da ostane neutralna. Pa verjemi zviti lesici, kdor hoče in more, — mi tega nočemo in ne moremo! Ne terdimo tako v en dan, da so si Pruska, Talijanska in Francoska pod klobukom napravile skrivno pa terdno zvezo in da Napoleon drugači govori, drugači pa misli in dela: Francoska nam ni prijateljica in zaveznica.

Angleška je stala nekda Avstriji vselej zvesto na strani; zdaj je pa Angleška do nas nekako merzla in njeno prijateljstvo se je nekako ohladilo. Na to odgovorimo kratko: Anglija gleda samo na svoj dobiček in se bode vergla na tisto stran, kjer se ji bolje kaže, na suhem pa tako ne more veliko pomagati.

Pa Turška se menda pripravlja za nas in je volje nam pomagati. Turčija bi le spolnovala svojo sveto dolžnost, ako bi nam iz dolžne hvaležnosti priskočila na pomoč. Pa uboga reva je sama na smert bolna in „bolni mož“ nima toliko moči, da bi pomagal zdravemu in krepkemu možu, kakor je Avstrija. Obžalovali in omilovali bi Avstrijo, ako bi se pajdašila in vezala z mrtvimi: Turška vlada nima, pa tudi ne more dajati življenja in moči! —

Še ena velika moč je v Evropi, še Rusija je, kako pa je z njo? Poslednje dni

so letale čudne novice po časnikih: Avstrija in Rusija ste si v zvezi! Vemo, da in zakaj da je Rusija imela od l. 1854 na Avstrijo hudo piko, — vemo, da se je poskušalo že večkrat, naj se verne staro prijateljstvo in stara zveza med te sosednji državi, — pa vemo tudi, da je še vselej spodletelo. Zdaj se je pa zagnala novica: Avstrija in Rusija ste napravile med seboj zvezo. Mi se tega na ustrašimo, ali temu se ne moremo dosti načuditi, da nemški časniki, katerim so Rusi sami barbari in divjaki, to zvezo zdaj priporočajo in se je veselje. Sila pač kola lomi, — v sili in po trebi so tudi Slovani dobri! Upamo pa, da si vlada naša s to rusko zvezo ne bode dala rok vezati niti tam doli v podonavskih kneževinah, niti v poljskem vprašanji, niti slednjič v svobodnem in ustavnem uravnanju notrajnjih zadev. — Pretesno naj se pa Avstrija s Rusijo ne veže; za zdaj bilo bi dosti, da Rusija obljubi neutralnost, to je da ne pomaga niti Avstriji niti njenim nasprotnikom. Avstrija je sama tako močna, da more popolnoma podjati Prusijo in Italijo; čemu po tem Rusov? Še le tedaj, ako se druge države in vlade jamejo mešati v vojsko, še le tedaj naj nam privdarja Rusija.

Na deržave nemške zveze se pa trohice ne zanašajmo! Za pomoč od te strani ne damo črnega za nohtom! Še zmirom so nas „nemški bratje“ puščali na cedilu, ali pa so se celo proti nam vezali z našimi sovražniki. In tudi zdaj se tako obnašajo in vijejo, da dohajajo nam iz „Reicha“ vsak den druge novice. Napoleon in Bismark sta za nemške dežele prava „pehtrababa“ in prej ko ne bode jih več nemških dežel svoj plajšč zasukalo po tem vetru, ki vleče iz Pariza in Berlina. —

Pregledovali smo Avstrijo pa njene prijatle in zaveznike po celem Evropi. Takih, na ktere bi se mogla zanašati v vsakej sili in potrebi, takih ima Avstrija le pičlo, ali pa nima nobenega. Pa Avstrija — slava, hurrah! da ga ne potrebuješ nobenega! Sama si si zadosti; šteješ milijonov in milijonov ljudi raznih narodov in ti tvoji narodi so tvoji prvi, najterdnejši in najzvestejši prijatli in zavezniki! Avstrija, s temi narodi se pomiri, z njimi stopi v tesno prijateljstvo in zvezo. Že večkrat je bila Avstrija v velikej stiski in nevarnosti, — pa njeni narodi so jo vselej oteli in slavno rešili svojo domovino. Razun male peščice prenapetih Nemcev in Madjarov, katerim Frankobrod in Pešta blodi po glavi, so vsi narodi — posebno Slovani in Romani — so vsi narodi od konca do kraja vsi goreči za Avstrijo in pripravljeni darovati za njo kri in življenje. Avstrija, teh svojih narodov se poprimi odkritoserčno, okleni se jih in derži terdno, gotovo ne boš zgubila ne ped črne zemlje, le skozi kervave potoke pelje pot čez meje v našo državo! Ravnopravnost vseh narodov, to je tista čudna beseda, ki ogreva in navdušuje vseh serca. In okoli Avstrije naše živijo narodi taki, ki so z nami v zlahti po kervi in besedi. Ako smo mi avstrijski narodi vsi v Avstriji ravnopravni, svobodni in srečni, bojo naši zunanji bratje

zaupljivo in veseli gledali na nas in tudi oni svoje oči in serca obračali na Avstrijo. S temi narodi — notranjimi in zunanjimi — naj stori Avstrija trdno zvezo, naj kaže Avstrija ne samo z besedo, temveč z dejanjem, da spoštuje in varuje narodne pravice, in narodi vsi bojo stali za Avstrijo kot trdno zidovje.

Taka zveza bode prav za prav „sveta“ zveza, — sveto jo bojo deržali narodi znotranji, in sveto jo bojo spoštovali vlade in narodi zunanji: Narodi so Avstrije najpervi zavezniki!

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Tiskarna pravda; bolnišnica; plan. lovci; nesreča). Včeraj, to je 15. t. m., se je začela tiskarna pravda, ki obrača na se oči gotovo vseh slovenskih dežel. „Drapost“ je namreč donesla nek sestavek iz Bistrice, v katerem je tožila, da društvo „Nuova itd. v Terstu“ ne povračuje pogorelcem škode po pravici. „Nuova“ je tožila časnik „Drapost“ in in ravno zdaj je pravda. Naj se konča ta pravda, kakor koli si bodi, „Drapost“ je pokazala, da dela in skerbi za ubogo ljudstvo in ga hoče škode obvarovati. Predsednik pri sodnji je viši sodnijski svetovalec Molitor in svetovalec sta mu žl. Hueber in Salzmann. Zatoženi je „Drapostin“ vrednik Ant. Mačnik, zagovornik njegov je dr. Ubl. Prič je iz Bistrice devet. „Nuovo“ zagovarja iz Gradca dr. Schreiner; poklican je tudi družbin opravnik Zehengruber. Pravde ne bode skorej konec. — Pravo je in lepo, da naša mestna gospôda išče pripravne hiše za ranjene in bolne vojake, ki jih imamo mi na meji gotovo in skorej pričakovati. Pa zdi se nam, da hiša, ktero si je v ta namen dozdej izbrala, ni za to. Tako imenovana hiša „Waisenhaus“ ali sirotišnica, ki so jo stavile nune uršulinarice, zdi se nam iz več ozirov za ta namen celo nepripravna. Nočemo vseh naštevati le samo to povdarjamo, da pamet in serce silite, naj se poiščejo najpred take hiše, ki se ž njimi nikomur sitnost in sila ne dela. Da se je pa sirotišnica izvolila, žali nune pa žali tudi več del našega mesta. Zakaj

se ne poiščejo drugi prostori? „Lindenheim“, hiša, ki stoji nasproti kloštru gospô Elzabetinice, grad „Golek“, „Tanzenberg“, „Umbreg“, „Wasserleoburg“ itd. Gospodje, ne kažite pri takih prilikah svojih rogov in ne odkrivajte abotno svojih serc! — Za „planinske lovce“ se je nabralo nekaj črez 3600 gld.; koliko se je pa že oglasilo prostovoljcev, od tega se še nič ne sliši. Da častnikov ne bode manjkalo, vidi se iz tega, ker se jih je že blizo sto za ta mesta oglasilo. Morebiti da bojo po tem takem vsi od konca do kraja oficirji!! — Iz Kotmarjevesi slišimo, da se je te dni nek mož in en konj v Dravi vtopil. Dva konja sta bila v ladiji in sta hotla blizo kraja hitro iz ladije skočiti; tu pa sta ladijo prekucnila, tako da sta dva moža in dva konja padla v vodo. Enega moža in enega konja so rešili, una dva sta pa v Dravi konec vzela. Vtopljenec je bil oženjen v Nagoričah in je zapustil vdovo in enega otroka.

Iz Junske doline. Š. (Kako se dan danes žene in dolgovi znebiš?) Pač smo res žalostnih časov doživeli! Kamor se ozremo, povsod slišimo pritožbe — tu nad revščino in uboštvo, tam nad slano, drugod nad ognjem, še sopet nad tatvinami, vse povsod pa nad hudimi časi in nad vojsko, ker naši državniki niso kos, da bi nam ohranili ljubi in v sedanjih časih nad vse najpotrebniši mir. K tem žalostnim prikaznim naj še jaz povem dva milovanja vredna prigodka iz naše okolice. Dosti sirovo je za naše tako hvalisano stotletje, da ta dva nista posamezna na svetu. Torej čujte, kako se godi v družinah, kjer je mož pijanec, žena pa ne le drugod, ampak tudi pri „frakeljnih“ njegova pomočnica in jezljavka! Ni bil še požar v Šmihelu pri Pliberku, o katerem je „Slovenec“ govoril, popolnoma ugašen, ko se ondotni kovač (menda iz hvalčevosti ali iz jeze, da ni še on pogorel!) po stari navadi s kolcem nad svojo ženo spravi, in česar je poznejše omiloval, zakaj da že pred desetimi leti tega ni storil, dovršil je tisti dan. V svoji pijanosti in divjosti mlatil je tako dolgo po janki in jezičnici, da je dva porajlja nad njo zlomil! Še le, ko je s tretjim po njej udrihal, priletel sosednji hlapci, da zver ukroté, ga zvežejo in k okrajni gosposki ženó. Žena ležala je brez zavesti nekoliko od pijanosti omamljena, še bolj pa od udar-

cev potolčena, dokler drugo jutro izdihne. Mož drugi dan iz ječe domu prišedši najde jo poravnano na mrtvaškem odru, mislé si menda: „Ich hab' dich zu Tode geprügelt — mein Liebchen! jetzt brauchst du nichts mehr!“ Se ve, da ga je po njeni smrti gosposka brž sopet nazaj stirala, da še on prejme zaslužen plačilo za — kovaštvo.

Ravno ovi teden pa je sopet drug gorjanski divjak ne svojega sovražnika, ampak svojega dobrotnika, ki mu je 200 goldinarjev posodil, nekega sivoglavega okoli 80 let starega Tirolca, ki je dežnike okoli po svetu popravljal, domu gredé v lesu počakal, kol iz plota potegnil, in ga pri tej priči ž njim do mrtvega na tla pobil. — Tak svet namreč dal mu je nek sosed, da, ako se hoče pri njem dolga znebiti, naj ga potrpi! Ubijavca kakor svetovavca potegnili so k sodnji. Prejšnje življenje, kakor neobčutno, predrzo in neobtesano vedenje pri zaslišani delu ubijavca za vsilice popolnoma zrelega, pa tudi tak svetovavec naj bi skupil, da bi svoje žive dni pomnil. Ubogi otroci, kterim so take zveri očetje!

Še to naj pristavim, da so Šmiheljčani serčno hvaležni Pliberčanom za njihovo zdano pomoč pri gašenju ognja in za obilne darove, ki jim dohajajo od vseh krajev. Tako so jim podarili bistriški fužinarji 150 gld., grof Thurnova rodbina pa 50 gld. Bog jim plati!

Od Labudskega broda. M. K. „Slovenca“ dobim velikokrat v svoje roke od rodoljubov našega okraja; posebno hitro mi ga pošljejo kedar, kaj mene pika. In glej spet me je „Slovenec“ prijel v št. 38 od 12. maja t. l., v kojem berem v sestavku „Blizo Štajerja“ med drugim te le verstice: „Kdo je prav za prav kriv, ali kje tiče ovire, da se vendar enkrat kako varno brodovje ne napravi, da bi se na vrvi prepeljevalo?“ itd. O dragi dopisovavec! Ti vprašaš, zakaj da se to ne zgodi? — Jaz Ti odgovarjam na to, da bi brodovje že davno napravljeno bilo, ako bi palec migal, saj bi bila ta naprava vsej okolici resnično v prid; pa gotovo je, kjer ni noveev, ondi se tudi najmanjša reč ne more storiti. Ker nam pa Ti ravno v istem dopisu naznanuješ tako dobrega moža, ki je v P. mestu trem zidarjem k toliko denarjem pripomogel, in tudi želiš, da bi se tisti dobri mož zopet ne spredil in se s tacimi sveti ne naveličal, o

Besednik.

Goethe in Manzoni.

Svet gotovo ne more dolgo več stati, vse gre križema, vse je narobe. Še stara, oslabela „Carinthia“, je skočila iz svojih ojnec in jela bercati uboge Slovence. Škoda, da se je ta pohlevni časnik zdaj v svojej visokej starosti in na pragu črnega groba tako sprevergel! Mi si tega ne moremo drugači razjasniti, kakor, tako, da se spominjamo, kdo da ta časnik to leto vreduje. Ravno tisti ptujec je, ki v „Klagenfurtarici“ den na den Slovence draži in žali. K temu gospodu tudi so pristopili taki možje, ki so sicer po rojstvu tudi naše gore listi, zdaj so pa postali ptujci in trobijo v nemški rog.

Gosp. profesor R. Graf je v „Carinthio“ napisal sestavek pod imenom: „Göthe und Manzoni“. Res prav bliščeče in nedolžno ime; pa pod to rožo je skrita kača, ki pika, pa ne pove se jasno, koga. Gosp. profesor! povejte nam, kam da merijo Vaše besede: „kleinliche Nationalitätsbegriffe“, „Nationalitätszänkereien der Gegenwart“. Znano je, da Vam je Göthe pravi vzor ali ideal, — vemo, da tudi talijanske knjige pridno prebirate, žal nam je serčno, da v slovenskem jeziku, v katerem Vas je ljuba mamka najpred pokrižala, da v tem

maternem jeziku morebiti pičlo brati, javeljne pa pisati znate. To je gotovo, da za slovenščino malo marate. Po tem se nam ne dozdeva tako neverjetno in nemogoče, da Vaše zgorej omenjene besede merijo na slovenski narod, ki se tudi giblje na narodnem polju. Ni nemogoče, da Vam je to narodno gibanje tern v peti! Škoda, da svojih misli niste bolj jazno odkrili; sami ste torej krivi, ako Vas krivično sodimo. Pokazali Vam bomo, da Vaše pikajoče besede Slovincem ne morejo veljati.

Vi pravite: „Eine von den grossartigen Ideen, mit denen sich Göthe in seinem Greisenalter beschäftigte, war bekanntlich die einer „Weltliteratur“, in der die Völker aus ihrer nationalen Absonderung heraustreten und durch ein gemeinsames Band der höchsten geistigen Cultur zusammengehalten werden sollten“. Ravno to pa pravimo in terdimo tudi mi Slovenci; — mi pravimo, da vednost ni niti nemška, niti francoska, niti slovanska, — prava vednost je občna, je vesoljna. Tudi nemški velikaš Schmerling je rekel: „Vednost je moč“, pa pri besedi „vednost“ je mislil le „nemško“ vednost; nobeden Slovan še nikoli ni rekel, da vednost je slovanska, — torej Vaša pšica ne more nas Slovencev zadeti. Göthe je imel gotovo to velikansko misel, naj se vse, kar so veliki duhovi lepega napisali, novega iznajdli in krasnega naredili, razširja med vse narode in postane lastnina vesoljnega človeštva.

Pa kako je mislil to svojo veliko misel izpeljati? Vi nam to poveste sami gosp. profesor. Vi pravite: „Göthe begleitete aber auch alle hervorragenden Leistungen, wo immer sie sich zeigten, mit dem grössten Interesse, er machte die Deutschen auf alles Tüchtige des Auslandes aufmerksam, wogegen die deutsche Literatur über den Grenzen Deutschlands jene Wechselwirkungen vermittelte, die die Epoche der Weltliteratur zu beschleunigen geeignet waren“.

Slovani in Slovenci pa ravno to terdimo; mi vsi pravimo, da mislimo vesoljno omiko med slovenski narod spraviti tako le: Naši učenjaki bojo se naučili in navzeli novih idej in reči, bojo slišali od novih izdelkov in iznajdb, to bojo skuhali in prebavljali v svojej glavi in po tem v domačej besedi podali našemu prostemu narodu. In tako, in le samo tako je pravo. Rimljani so v šolo hodili pri Gerkih; novejši narodi pri Rimljanih, Francozi pri Angležih, Nemci pri Francozih, Slovani pri vseh novejših narodih. Pa kako so ti narodi eden pri drugem v šolo hodili? Ali so mar v rimske ljudske šole vpeljali gerški jezik, v francoske angleški, — v nemške francoski? Naka! šole so ostale narodne, v šolah je ostal in veljal materni jezik! Ravno tako tirjamo tudi mi Slovenci, da naj bode pri nas. —

(Konec.)

pošljite svojega moža berž ko mogoče k Labudskemu brodu in gotovo se bojo vaše želje najprej vresničile.

Pa mislim, da bomo še dolgo čakali, da dobomo tistega možicelja z denarji; zatorej bodemo žalibog še tudi z brodom dalje čakali; kajti tudi pri nas velja beseda: Svetovati je lahko, storiti pa težko. Pa nič za zlo!

Blizo Zile. 13. jun. (Tiskarna pravda; — slovenščina; — bolnišnica; — letina). Jutri to je 14. t. m. gre z Bistrice 9 — 10 prič v Celovec, kjer se bode obravnovala pravda proti „Draupost-i“. Ta časnik je namreč v nekem dopisu ostro prijel in grajal zavarovalno društvo „Nuova Società d'assicurazione“ v Terstu. Pravil je, da to društvo noče ubogim pogorelcem dati, kar jim gre. Enemu, ki je zavarovan bil za 1000 gld., je volje dati le 197 gld. 27 kr., — drugemu mesto 1200 gld. le 133 gld. 33 kr., — tretjemu mesto 2000 gld. le 966 gld. 49 kr., — zastran četertega pa še izreklo ni, koliko mu hoče odmeriti. Menda nobeden, ki je pri tem društvu zavarovan, ni dobil, kar je pričakoval. Tudi „Draupost“ pravi, da društveni opravilnik ni vsega delal po postavi in ljudi menda le nekako vjel, da so podpisali. To, pristavlja „Draupost“ na koncu, to se naznanja, naj svet ve, kako se jim gre pri zavarovanju ravhati. Ljudje terdijo, da se jim krivica godi in so vsako uro pripravljeni priseči. Vse ušesa nateguje, kaj neki bode: Reve še nimajo belica od „Nuove“, akoravno bo skorej leto, kar so pogoreli. Bog bode dal pravici svojo moč pri tej tiskarneji pravdi, pa tudi pri unej, ktero so pogorelci pognali proti „Nuovi“. — Ker že pišem, naj tudi nekaj o slovenščini omenim. Na Zili, ako ravno se starih prelepah navad zvesto derže, vendar svojega maternega jezika ne spoštujejo in ljubijo, kakor bi bilo pravo in pametno. Nemške uradnice, ponemčeni duhovniki in potovanje po svetu so naše Zilane žalibog popačili. Le dva bolj veljavna moža po celem spodnji Zili poznam, ki sprevidita, da se narod le na podlagi maternega jezika more omikati in na višo stopinjo postaviti, ta pametna moža in rodoljuba sta: Boštjan Isep v Smrčah in Cenc Milonik v Blačah, — vsi drugi — več ali manj — v nemški rog trobijo in zijajo po „nemškej besedi“: Za vse drugo, za pravo znanje in omiko jim ni mar! Pa tudi duhovniki po mojej misli ne spolnjujejo v tej zadevi svojih dolžnosti; priča temu je to, da šteje Zilska dolina pri družbi sv. Mohora najmanj družnikov, razun duhovnikov — ni žive duše! Vse hvale pa je vendar vreden sosednji župnik Matija Majarja, župnik na Bistrici g. Kronik Janez, ki prav marljivo slovenske bukve med ljudi razširja; letos se je podpisal za dva družnika pri družbi sv. Mohora. Prava beseda o pravem času in na pravem mestu se mora vendar le tudi serca prijeti.

Bráli smo, da se v Celovcu išče pripravna bolnišnica za bolne in ranjene vojake: Tukaj na Zili stoji pod Dobračem prav na prijetnem in zdravem mestu prostoren grad „Wasserleonburg“. Morebiti da je njegov posestnik Holenia volje prepustiti ga v ta namen? Zraven grada je velik vert, obširna ravnina košata gora, čeversta voda, — vse tako, da se malokje najde bolj pripraven kraj za ta namen. Najdotični odbor to prevdari! — Mraz in slana pri nas nista škodovala, — zakaj mi Zilani smo na času malo poznej in torej tudi narava po vertih, njivah in travnikih ni bila tiste hude dni še tako razvita. Pričakujemo pa, ako nas hudourje ne udari, dobro letino, ker me pa ne bo dosti.

Iz Gradca. ? (Domači polk. Savina; homatije). Zapustil nas je naš domači polk Har d u n g poprej Kinsky, in je šel peš proti Beču. Ko pridejo vojaki do štajersko-avstrijske meje, blagoslavljaj jih je

gospod vojni kaplan Čarman in jih navduševal, naj se hrabro borijo za svoj dom. Težka je bila za vsakega stopinja iz Štajerske na spodnje-avstrijsko zemljo. Močno jim je srce bilo v junaških persih, ker ne ve nihče, ali bo še enkrat videl svoje prijatelje in znanke. Po g. kaplanovem nagovoru so pevaje korakali naprej do Beča. Tu so jim Krašovke ali tamošnje prodajke mnogo južnega zadja darovale. Od Beča so se odpeljali po železnici še dalej. Z Bogom junaci, skorej pridete domu ovenčani z lovoriko slavne zmage!

Une dni je pregledovala komisija, ali bi bilo izdatno, da bi se za kupčijo zelo važna Savina spravila v boljši red, ali ne. Kakor smo zvedeli, odločili so se umni možje za to, da se spravi reka v svoje poprejšnje meje. Da bi se tudi ta sklep v djanji pokazal. Veliko se je že sklenilo, pa malokdaj speljalo. Velika dobrota bi bila za celo savinsko dolino, za okraje: Gornji grad Vransko, za občine Žolobach, Luče, Ljubno i. t. d. Les bi se veliko lažje prevažal iz teh krajev do Beligrada. Zdaj pa plavice tam pa tam na kaki stali obtičijo. — Kakose v socialnem ali družbinskem življenju hodi rakovo pot, kažejo nam zares žalostne dogodbe. Da o družih molčim, omenim samo to le. 8. t. m. je v Gradcu 50 zidarjev napadlo tukajšnje talijanske delavce, ki so komaj pete odnesli; dirjali pa so nemški delavci za njimi v stanico in vse potli. Zakaj da pa? Samo zato, ker se pridnim delavcem težko zasluženi kruhek zavida. Tukaj bi zaklical dopisovalcem „Telegrafa“: „hic Rhodus, hic salta“; tukaj naj poskušajo svojo bistroumnost, da se najdejo pomočki, po katerih bi se žalostnemu stanju v okom prišlo, ne pa psovati takih mož, ki se v resnici trudijo za blagor ubogega ljudstva. — Tukaj se še zmirom denar nabira za znotrjanje-avstrijske lovce. Saboto so začeli nabirati prostovoljce. Kaže se, da bo ljudi dosti, če le ne bo denarja pomanjkovalo.

Blizo Ljubljane. ☉ (Zbor maticinega odbora. Dekan Grabrijan). Najprej naj Vam o seji maticinega odbora nekaj malega pišem. — Bila je 7. t. m. pod pervosedništvom dra Toman a. Izmed vnanjih odbornikov prišel je samo goreči rodoljub g. Božidar Raič iz Štajerskega. Iz sporočila zvemo, da šteje zdaj Matica 891 udov, premoženja pa 23.311 gld. 65 kr. Družbina knjižnica ima že 367 zvezkov. Naznanilo se je tudi, da se Terdinove „Zgodovine Slovencev“, ki jo je prof. Bradška v Zagrebu še enkrat pregledal, tiska zdaj 8. pola, in da se je tudi že dal v tisk Erbenov „Zemljepis kranjske in koroške dežele“, ki ga je vnovič pregledal g. M. Cigale, — za kar je odbor obema gospodoma očitno zahvalo izrekel. Prof. Tušek je poslal odboru prestavljeno delo: „Štirje letni časi“, naj bi ga Matica natisnila. Da se pregleda in presodi, izvoljeni so bili za to delo dr. Bleiweis, dr. Vošnjak in dr. Pogačar; za drugo delo, ki se imenuje: Vrtiček samotnih cvetic ranjcega Matveža Hladnika, pa so bili za presojevalce izvoljeni dr. Toman, Svetec in Lesar. Ker ima Matica tudi pravilo, po katerem vsako leto nekaj odbornikov izstopi, bilo je zdaj na versti srečkanje, po katerem iz odbora stopijo izmed domačih odbornikov gg.: Vavru, Terpinec, baron Anton Zois, dr. Bleiweis; izmed vnanjih pa gg.: Svetec, grof Barbo, dr. Ulaga, Gorup, Winkler in Janežič. — Sledili pa so zdaj predlogi nekaterih gospodov. Dr. Ulaga je kaj pomenljiv in vse hvale vreden nasvet predložil, naj bi Matica šolske knjige izdajala. Odbor je sklenil, da bode Matica zmirej rada sprejemala slov. šolske knjige ter jih natiskovala, ako se bodo za dobre in priprave spoznale. — Dr. Bleiweis predlaga, naj bi se „koledar in letnik slov. Matic“ izdal. Odbor ga sklene izdati in

vredništvo za 1867 dr. Bleiweisu izročiti. Potem pa je predložil Božidar Raič, naj bi se koledar vkupno z družbo sv. Mohorja izdal. Sklenilo se je, da se bode o tem družbinemu odboru v Celovec pisalo. Po naših mislih je za Slovence 1 koledar zadosti. Ker ga že družba sv. Mohorja izdaja, naj bi izdajala Matica le letnik. Cemu dva koledarja? Po nasvetu g. Lesarja naj Matica k vsem slovanskim književnim društvom pristopi, sklenilo se je, da se to zgodi. G. M. Cigale se je odboru ponudil, da hoče pripravno „propedeutiko“ v slovenski jezik prestaviti; odbor pa je sklenil, dogovoriti se z njim in poiskati primerno knjigo. To bo res časom primerno delo! Prof. Marn je še tudi nasvetoval, naj se posebni odbori izvolijo, ki bodo Matici izročena spisa rajnega slov. pisatelja in rodoljuba, župnika Ravnikarja (Poženčana) t. j. „Sled Slovencev v starodavnih časih“, in „Vtopljenci ali popotvanje v Spitzbergen“ pregledovali. Konečno je bilo še sklenjeno, sklicati občni zbor prihodnjega meseca septembra, kar bode gotovo večini po volji. Zraven pa naj bi se še ondanji nasvet „Slovenčev“ v prevdarek vzel, ali bi ne kazalo bolje, da bi se zbor sklical na nedeljo ali na kak drug tak dan, kjer bi se jih zmaglo več zbrati, da bi bila ta narodna skupščina bolj sijajna. Toliko v tej odboroveji seji. — Še nekaj družega naj zdaj omenim. Že od te dobe, kar se je v dež. zboru „šolsko“ vprašanje obravnovalo, pa, hvala Nemcem in nemškutarjem! Slovincem nesrečno rešilo, zlasti pa od velike Noči, ko je zagledala znana glasovita okrožnica beli dan, bije se posebno tu pri nas veden boj, in svesti smo si, da se danes ali jutri konča za nas srečno in slavno. Dozdeva se mi, da, dokler so časnikarji sami to zadevo preresetovali, niso dosti opravili, ker se tudi pri nas viša gospoda za mnenje slovenskih naših časnikov šencano malo meni. Ali zdaj mislim, da bo vendar druga zapela, ker sta stopila moža na oder, kterima gre vsa čast in hvala in ki sta tudi popolnoma kompetentna v tej zadevi. Njuno mnenje se vendar ne bode oholo preziralo! Ta dva veljaka sta dekana Vovk in Grabrijan, kterima gre vekovita čast in hvala Slovencev, ker sta potegnila tako neustrašeno „uma svitle meče“ za sveto domačo in tolikanj važno zadevo. Zlasti pa se je pokazal dekan Grabrijan pravega veljaka in neustrašenega borilca. On namreč je v posebnem sporočilu na drugo znamenito okrožnico „šolsko“ vprašanje tako točno, resnično, pravično in prepričavno razložil, da mu morajo tudi nasprotniki priterditi, ako jih ne vodi slepa strast in imajo se ušesa, da slišijo, in oči, da vidijo! Zares, manjkajo mi besede, da bi mogel to dekanovo delo, sad večletnih britkih skušenj in pravega rodoljubja, zadosti slaviti in ga vsem v resni prevdarek priporočiti. Res da je bila do zdaj tudi tu žalostna navada, prezirati bolj ali manj vse, kar s kmetov pride, — ali takim dokazom in razlogom se vendar ne more zdrava pamet dalje ustavljati — mora se kaj na boljše obrniti!

Iz Ljubljane 11. junija. A. B. („Novice“ — Schmierblatt, profesor Heinrich in nemški klasiki). Naj poprimem tudi jest enkrat za pero ter Vam naznanim dogodbo iz tukajšnje višje gimnazije, ktera nam očitno kaže, koliko imamo pričakovati pri tacih okoliščinah pravice v naših še tako zmernih zahtevanjih. Pretekli teden vpraša nekega dne prof. Heinrich — trd Nemec — učenca 6. razreda, kaj je „epikurejec“, ali nekeje tacega je bilo. Ko mu učenec ni vedel odgovora, razjezi se nad njim ter mu reče: Namestu da hodite v knjižnico prebirat „Novice“, ta mazaraski list („Schmierblatt“ so rekli v nemškem originalu visoko omikani in učeni gospod profesor!), prebirajte rajni nemške klasike, da se vsaj nemškega naučite. Vprašam: Se li spodobi tako govorjenje

omika ačemu učitelju nasproti slovenski mladini? Je li žola mesto za to, da se izpušča žolc svojega sovraštva v tako nespodobnih, sirovih besedah? Iz ust nemške kulture polnega profesorja bi ne pričakovali tacihi besed! Slabo reprezentujete nemško omiko, slavní gospod profesor! Ako bi nemška omika imela samo take apostole kakor ste Vi, slabo bi bilo za njo! Kar se pa tiče priimka „Schmierblatt“, dobro vemo, da so Vam „Novice“, ktere so že 24. leto slovenskemu narodu pravi zaklad, hud trn v peti, kterega pa ni moč izrjavati. Tudi še, hvala Bogu, slovenskemu narodu v vseh teh 24. letih nikoli ni bilo treba s tem „Schmierblattem“ po krémah „hausirati“, kakor ste Vi, slavní gospodine profesor, prodajali izdelke svojega duha v „Fischerjevi gostilnici“ preteklo zimo!!

Slednjič Vas bi pa lepo prosili, da se poslužujete v prihodnje v tempeljnu Muzam pesvečenem bolj primernih izrazov, da bode naša slovenska mladina zadobila malo boljše zapopadke o nemške omiki, kakor ji jih Vi stavljate pred oči. Žal bi nam bilo sicer za našo mladino! (Drugo prikladnjč. Vr)

Bojne priprave.

Kocka je padla. Miru je odklenkalo. Avstrijski zastopnik grof Karoly je poklican iz Berlina, priskemu pa so na Dunaju poslali potni list, in on bo že vedel, kaj je z njim storiti. Manifest ali razglas na narode se gotovo naznani vsak čas in ta nam napove vojsko, vojsko na severju, vojsko na jugu. Vrata Janovega tempeljna so se nam tedaj široko odperla. Kalikova brigada blizo 4000 moč, je že tudi zapustila mesto Altona unkray Hamburga, kamor se je bila 6.—8. t. m. pruski sili in armadi od 30.000 moč umaknila, in se že pelje po železnici skozi Hanoveransko domú. Gablenz bosko-
rej pri severni armadi, kjer bo dobil najberže poveljstvo enega oddelka. Bismark je tedaj dosegel, kar je tako dolgo in s toliko silo in zvijačo iskal: Pruska zapoveduje v Šlesvik-Holštajnu! Vse, kar ondi na Gablenza spominja, odpravljeno je in ne velja za zdaj več. Kaj vojska prinese, negotovo je še in neznano. Vse bojne priprave tedaj nehajo in namestu njih slišali bomo zapnaprej le dogodbe iz bojišča. Dobro pa je, da se, ker ni drugači, res prične hitro vojska in z mečem razseka ves ta zamotani klopčič. Bili smo sicer vedno zoper njo, ker nam gotovo zlegov veliko prinese, dobička pa malo ali celo nič — razun tega, da se razruši stari nemški „bund“; ali ker toliko diplomatov ni nič opravilo in se mora klin s klinom, sila s silo odbiti, naj se le vname — čem prej, tem bolje! Cesar se poda v kratkem k severni armadi, potem pa k južni v Verono, da obe pregleda in vidi, kako ste razstavljeni. Te dni je bil parski general pl. Tan na Dunaju. V Frankobrodu je bil 14. t. m. avstrijski predlog z 9 proti 6 glasom sprejet. Zvezina armada se tedaj spravi na nogo. Pruska je naznanila, da stopi iz „bunda“ in sklene novo zvezo. Predsedništvo je proti temu protestovalo, Avstrija pa naznanila, da je njena armada na boj pripravljena. O Ruski se mnogo sem in tje govori, da misli pomagati Avstriji; ali tudi tu se ne more še nič gotovega povedati. Napoleon pa je dal 12. t. m. po svojem ministru Rouher-u v postavodajnem zboru oznaniti, da ne misli nikjer vojske pričeti in da bode v svoji neutralnosti tako dolgo pazil in čuval, dokler se sedanje evropsko ravnotežje kako ne spremeni in delo njegovih rok — italijansko kraljestvo — bodi si kjer koli ne poškoduje. Te besede se nam nič posebno tola-

živne ne zdé. Najbolje Avstrija stori, če ima vse na sumu, stavi pa vse zaupanje v svoje vselej zveste narode.

Garibaldi je prišel že v Como in berzkone bomo slišali skorej kaj o njegovih prostovoljcih, izmed kterih je ena polovica namenjena proti tiroljskim hribom, druga pa v Dalmacijo ali še kam dalje. Italijanska armada šteje na kopnem in na vodi 467.000 vojakov in najmanj 60.000 prostovoljcev. Bojni razglas je večko v 300.000 iztisih tiskan. Bredovje je že tudi iz Taranta odrinilo na morje proti Jakinu in dalje naprej, da zastavi na čla kraja pot.

Pruska armada je zdaj tudi zbrana in šteje tudi večko 600.000 vojakov. Razdeljena je pa tako, da jo namerja en oddelek na Prago udariti, drugi pa proti Olomueu. Česko, Moravsko in Šlesko bo tedaj največ terpelo, — ali pripravljen je tudi ves narod, vsako ped domače zemlje junaško braniti. Na Tiroljskem je že 40.000 moč za černo vojsko pripravljenih. Da orožja, zlasti pušk, armadi ne zmanjka, ukazano je hitro narediti še 50.000 pušk za pešce, 4000 risanic ali štucov, 4000 sulic, 2000 sabel za težke, 500 pa za lahke konjike, 25.000 sabel za pijonirje in 112.000 bodilnic, kar bo vse skupaj veljalo 1 milijon 543.707 gld. Nad 600 ključavničarjev in puškarjev se je najelo zdaj v č. kr. dunajski orožnici. Kakor na Českem itd. naznanila se je tudi že na Dunaju druga rekrutba. — V Mantovi se neprenehoma popravlja in uterja terdnjava. Ker se je krog in krog mesta voda spustila, nastale so tam naenkrat druge Benetke. Obkopi unkray Dunaja na levem bregu široke Donave so že tudi večidel narejeni, ravno tako dve mostni terdnjavi. Ves kraj, kjer se delajo terdnjave, meri 6 do 10.000 štirjaških sežnjev.

Sovražnik, naj se zakadi, kamorkoli hoče, skupil jo bo, da bo dosti imel!

Razne novice.

*** Iz Ljubljane. Pretekli teden je ogledovala neka komisija šolsko poslopje, ali bi bilo sposobno za vojaško bolnišnico. Vendar se sliši, da ne bode bolnišnica v njem, kakor tudi v semenišču ne. Alojzevišče, ki ima lep vrt, pa se bo porabilo. Na strelišču je že zdaj vojaška bolnica. Imamo jih 6 bolnišnic v mestu in nadjati se nam je 2000 bolnikov.

*** Človek bi mislil, da bode pomanjkovalo delavcev, ko jih je vojaščina toliko pobrala, in vendar je kóscév videti toliko po Ljubljani, ki čakajo na delo, kakor malokdaj poprej. Sila in pomanjkanje žene vse v mesto, da si zaslužijo kak krajcarček.

*** Nabira za „planinske strelce“ gre tudi v Ljubljani počasi naprej. Povsod se čuti, da manjka denarcev. Menda se na privatni poti ne bo dosti nabralo.

* Knez Pavel Esterházy, ki je 21. majnika t. l. v Ratisbonu umrl, bil je svoje dni gotovo največi posestnik in bogatinec v Avstriji. Spadalo je namreč k njegovemu posestvu 60 trgov, 414 vasi in 207 kmetij na Ogerskem; zraven tega pa je imel še veliko grajščin takraj Litave, na Parskem Badenskem itd. Steli so premoženje njegovo za več ko 100 milijonov vrednosti. Pred letom pa je vse to veliko premoženje sekvestraciji zapadlo, oskerbnika in zaupnika pa je djala sodnija pod ključ, ker so se bojé velike goljufije godile. Knez je res živel sijajno, zlasti pa je potrosil pri krananju zdanjega ruskega cara v Moskvi l. 1856 neizmerno veliko denarja; sama oprava je menda več kot 1 milijon veljala. Konji so imeli, kakor se govori, zlate podkve, in kočija njegova je bila neki lepša, kot car-

jeva. Pa tudi pri družih prilikah ni gledal na denar, zlasti je bil velik podpornik umetnikom. Po tem takem pač ni čuda, da so se studenci nekako usušili, zlasti ker se tudi ni dobro in pošteno gospodarilo. To je gotovo 81 starega kneza živo skledo ter ga še prej v grob spravilo.

* V Stolnem Belgradu na Ogerskem se je obhajala pretečenega meseca redka slovesnost. Odkrili so namreč spominek madjarskemu pesniku Vörösmarty-u. Snidlo se je iz vseh krajev veliko ljudi, zlasti madjarske gospóde. Pervosednik grof Zichy (Ziči) je pri tej priliki kaj lepe besede spregovoril. Rekel je blizo tako le: „Meč in peró sta v vseh časih velik velik upljiv imela na osodo domovine. Z orožjem pridobljena domovina pa je potrebovala oživljajnih dušnih pripomočkov, potrebovala je narodnosti. Tebi, Vörösmarty, ki si s pesmami svojimi k temu pripomogel, tebi bodi postavljen ta spominek v vekovito čast in slavo!“ — Tako delajo Madjarji. Da bi tudi nam Slovencem skorej prilika bila, enake besede zaslišati!

* Iz Dunaja se nam spet naznanja žalostna pa strašna dogodba. Obče spoštovani in jako cenjeni dunajski notar in mestni svetovavec, dr. Julij Švarc, je one dni umrl, pa zapustil strašno raco. Zvedelo se je, da je za več ko 100.000 gld. ljudi ogo-ljufal. Strah in groza je kaj tacega slišati. —

* V Nagybanji na Ogerskem je ta leta silno veliko bakra in zvinca, menda 1100 centov in 60.000 gld. vrednosti, po Tisi splavalo — kako? zvedelo se bo gotovo po sodnijski obravnavi. — Kaj, ko bi se bilo tudi tam tako godilo, kakor v Příbramu?

* V nogradu hervaškega posestnika Genricha v Draganiču se nahaja stara terta, na kateri je bilo pretečeno leto 400 grozdov, in to od sorte tako zvane Ananas. Vино je neki izvrstno.

Žitne cena.

v	pšenice		reži		ječmena		ovsa		turšice	
	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.
Mariboru	5	40	3	70	3	50	2	45	3	48
Celju	4	50	3	50	2	90	2	30	3	25
Plujem	5		3	80	—	—	2	20	3	50
Ljubljani	5	33	4	05	3	07	2	57	3	32
Kranju	4	95	4	—	—	—	2	20	3	65
Novemestu	4	70	3	20	3	—	2	—	3	80
Gorici	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Celovcu	6	—	4	90	3	40	2	80	4	45
Terbižu	7	7	6	35	4	45	3	46	5	—
Varaždinu	4	20	3	60	—	—	—	—	3	—
Zagrebu	3	76	3	—	2	80	2	10	—	—
Sisku	3	60	3	20	1	85	2	25	3	—

Dunajska borsa 15. junija 1866.

5% metalike	57.60
5% nacional	61.15
1860 derž. posoj	73.40
Bankine akcije	674.—
Kreditne	138.50
London	139.—
Novi zlati	6.62
Srebro	139.—

O g l a s.

Notarski sestavitelj

(koncipient)

primlje se v službo. Popolno znanje slovenskega jezika je neobhodno potrebno. Vse drugo se zve p. i. c. k. notarju Slavoljubu Knez u v št. Lenartu na slov. goricah.